

ชุดโครงการวิจัย	: วิจัยและพัฒนาพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
โครงการวิจัย	: การศึกษาเทคนิคทางสถิติเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับแปลงทดลองพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย)	: การศึกษาเทคนิคทางสถิติเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับแปลงทดลองอัญชัน
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ)	: Study on Statistical Techniques for Butterfly Pea (<i>Clitoria ternatea</i> L.) Standard Plot Size

คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง	นางสาวอุไรวรรณ นาสพัฒน์	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
ผู้ร่วมงาน	นางพุดผกา รุ่งระวี	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
	นางจันทรา บดีศรี	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
	นายไกรสร ตาววงศ์	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
	นางสาวชลธิชา เตโซ	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
	นางวิสุทธิดา ศรีดวงโชติ	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
	นางเตือนใจ พุดซัง	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
	นายสมพร วนะสิทธิ์	สังกัด	กองแผนงานและวิชาการ
	นายจรูญ ดิษฐไชยวงศ์	สังกัด	ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จังหวัดพิจิตร

บทคัดย่อ

การศึกษาเทคนิคทางสถิติเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับแปลงทดลองอัญชัน ได้ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดพิจิตร ในปี 2554 และ ปี 2555 โดยปลูกอัญชันแบบ Uniformity trial ติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ในเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ ระยะปลูกระหว่างแถว 1 เมตร ระหว่างต้น 1 เมตร จำนวน 52 แถวๆ ละ 28 หลุม ได้จำนวนต้นทั้งหมด 1,456 ต้น เก็บผลผลิตดอกอัญชันโดยเว้นแถวริมโดยรอบ 2 แถว ดังนั้นเก็บผลผลิตจำนวน 48 แถวๆ ละ 24 หลุมๆ ละ 1 ต้น ติดต่อกันรวม 1,152 ต้น โดย 1 ต้น คือ 1 หน่วยย่อย (basic unit) ซึ่งนำน้ำหนักดอกสดของแต่ละหน่วยย่อย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยการนำน้ำหนักดอกสดทั้ง 1,152 หน่วยย่อยมาจัดเป็นรูปร่าง (shape) และขนาดแปลงทดลอง (plot size) ต่างๆ กันได้ 79 รูปร่าง 23 ขนาดแปลงทดลอง ในแต่ละรูปร่างคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวน (Variance) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Coefficient of Variation : C.V.) และหาสมการความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของแปลงทดลองให้เป็นแกน x กับค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนให้เป็นแกน y ซึ่งอยู่ในรูปสมการ $\hat{y} = ax^b$ การตัดสินเลือกขนาดแปลงทดลองที่

เหมาะสมเพื่อใช้เป็นมาตรฐานคือพิจารณาจากช่วงที่เส้นสมการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และพิจารณาควบคู่กับ อัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงของค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนกับขนาดแปลงทดลองที่เพิ่มขึ้นซึ่งมีค่าประมาณ 0.5 ในปี 2554 ได้สมการ $\hat{y} = 34.695x^{-0.148}$ และค่า $R^2 = 90.31\%$ ซึ่งผลการทดลองสรุปได้ว่าขนาดแปลงทดลองที่ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับอัญชันคือไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตรเมตร มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ในปี 2555 ทำการทดลองซ้ำเพื่อยืนยันผล ดำเนินการเช่นเดียวกับปี 2554 ผลการทดลองได้สมการ $\hat{y} = 36.565x^{-0.107}$ และค่า $R^2 = 90.87\%$ มาตรฐานแปลงทดลองอัญชันไม่น้อยกว่า 8 ตารางเมตร มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมมุมฉากใดๆ โดยผลการทดลองไม่สอดคล้องกับปีงบประมาณ 2554 ทั้งนี้เนื่องจากในปี 2555 ได้ทำการทดลองซ้ำในแปลงทดลองเดิมซึ่งมีการปลูกอัญชันแบบ Uniformity trial มาแล้ว 1 ปี ทำให้สภาพแปลงทดลองมีความสม่ำเสมอมากกว่าปี 2554 อีกทั้งสภาพแวดล้อมมีความแปรปรวนน้อย ดังนั้นถ้าในสภาพทั่วไปมาตรฐานแปลงทดลองอัญชันมีขนาดไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส แต่ถ้าแปลงทดลองมีความสม่ำเสมอมาก (Uniformity) และสภาพแวดล้อมมีความแปรปรวนน้อย มาตรฐานแปลงทดลองอัญชันมีขนาดไม่น้อยกว่า 8 ตารางเมตร มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมมุมฉากใดๆ ทั้งนี้ไม่รวมแถวริม